

UDK: 930.22

Muhabbat SODIQOVA,

Andijon davlat pedagogika instituti katta o'qituvchisi

E-mail: salimovna.m5099@gmail.com

Buxoro davlat universiteti professori, t.f.d.Sh.A.Xayitov taqrizi ostida

ANDIJON VILOYATINING O'ZBEKISTON TASHQI MADANIY ALOQALARIDAGI ISHTIROKI

Аннотация

Andijon viloyatining O'zbekiston tashqi madaniy aloqalaridagi o'rni, xususan, viloyatning tarixiy-merosiy, madaniy, iqtisodiy va strategik salohiyati bilan tahlil qilinadi. Mustaqillik davrida O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga integratsiyalashuv jarayoni chuqurlashgani sayin, Andijon viloyati ham xorijiy davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan aloqalarni faollashtirmoqda. Maqolada viloyatning turizm, madaniy-folklor an'analari, xalqaro tadbirlardagi ishtiroki, transchegaraviy hamkorlik, iqtisodiy va ijtimoiy loyihalardagi roli chuqur o'rganiladi. Shuningdek, andijonliklarning O'zbekistonning "yumshoq kuch" salohiyatiga qo'shayotgan hissasi, muammolar hamda kelgusidagi rivojlanish istiqbollari yoritiladi.

Kalit so'zlar : Tashqi madaniy aloqalar, xalqaro tadbirlar, turizm, folklor an'analari, transchegaraviy hamkorlik, iqtisodiy salohiyat, O'zbekiston madaniy diplomatiyasi.

УЧАСТИЕ АНДИЖАНСКОЙ ОБЛАСТИ ВО ВНЕШНИХ КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЯХ УЗБЕКИСТАНА

Аннотация

Анализируется роль Андижанской области во внешних культурных связях Узбекистана, в частности, с учетом историко-культурного, экономического и стратегического потенциала региона. По мере углубления интеграции Узбекистана в мировое сообщество Андижанская область активизирует сотрудничество с зарубежными странами и международными организациями. В статье подробно анализируются туризм, культурно-фольклорные традиции, участие в международных мероприятиях, трансграничное сотрудничество, экономические и социальные проекты. Также рассматривается вклад андижанцев в развитие "мягкой силы" Узбекистана, существующие проблемы и перспективы развития.

Ключевые слова: Внешние культурные связи, международные мероприятия, туризм, фольклорные традиции, трансграничное сотрудничество, экономический потенциал, культурная дипломатия Узбекистана.

PARTICIPATION OF ANDIJAN REGION IN FOREIGN CULTURAL RELATIONS OF UZBEKISTAN

Annotation

The role of Andijan region in Uzbekistan's external cultural relations is analyzed, in particular, with regard to the region's historical, heritage, cultural, economic, and strategic potential. As Uzbekistan deepens its integration into the international community, Andijan region is also strengthening its partnerships with foreign countries and international organizations. The paper analyzes tourism, cultural and folkloric traditions, participation in international events, cross-border cooperation, as well as economic and social projects. In addition, it explores the region's contribution to Uzbekistan's "soft power," key challenges, and prospects for future development.

Key words: External cultural relations, international events, tourism, folkloric traditions, cross-border cooperation, economic potential, Uzbekistan's cultural diplomacy.

Kirish. Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi barcha sohalarda jadal taraqqiyot yo'lini tanladi, shu jumladan tashqi siyosat va madaniy aloqalarda ham chuqur o'zgarishlar kuzatildi[1]. Yangi siyosiy muhitda har bir viloyatning, xususan, Andijon viloyatining xalqaro darajadagi ishtiroki nafaqat iqtisodiy, balki madaniy, ma'rifiy, ijtimoiy loyihalar orqali ham ro'yobga chiqmoqda[2]. Markaziy Osiyodagi yirik aholi punktlaridan biri bo'lgan Andijon hududi boy tarixiy merosi, amaliy san'at an'analari, samimiy folklor jamoalari va yuqori iqtisodiy salohiyati bilan tashqi madaniy aloqalarga katta hissa qo'shish imkoniyatiga ega.

Mazkur maqolada Andijon viloyatining O'zbekiston tashqi madaniy aloqalaridagi tutgan o'rni atroflicha o'rganiladi. Avvalo, viloyatning tarixiy-madaniy merosi va turizm salohiyati, shuningdek, xalqaro madaniy-gumanitar hamkorlikdagi faoliyati tahlil qilinadi. Ikkinchidan, transchegaraviy munosabatlar, iqtisodiy loyihalardagi ishtirok hamda chet davlatlar bilan o'zaro tajriba almashish masalalari yuzasidan misollar keltiriladi. Uchinchidan, Andijon viloyatining madaniy diplomatiyaga qo'shayotgan hissasi, muammolar va istiqbolda yechimini kutayotgan dolzarb masalalarga e'tibor qaratiladi.

Adabiyotlar tahlili. Andijon viloyatining tashqi madaniy aloqalardagi o'rni va rolini chuqurroq anglash uchun O'zbekistonning tashqi siyosati va madaniy diplomatiya rivojlanishi haqida bir qator ilmiy manbalar hamda viloyat miqyosidagi lokal tadqiqotlar mavjud.

Mustaqillikdan so'ng mamlakatning xorijiy davlatlar bilan hamkorligi "yumshoq kuch" kontsepsiyasiga asoslanib, madaniy-gumanitar almashuvlarda faol ishtirok etishi orqali chuqurlashdi[4]. Xalqaro munosabatlar nazariyasi (J. Nay, H. Morgenthau kabi mualliflar)da "yumshoq kuch"ning davlat imijini shakllantirishdagi strategik roli ta'kidlangan[5]. Mahalliy tadqiqotlar Andijonning Buyuk Ipak yo'li davridagi savdo-sotiq, hunarmandchilik va madaniy almashuvlarda muhim rol o'ynaganini ko'rsatadi. Qadimdan hunarmandchilik va folklor an'analari rivojlanganligi hozirgi kunda ham turizm jozibadorligini oshiradi[6]. Farg'ona vodiysida joylashgan Andijon viloyati Qirg'iziston bilan bevosita chegaradosh. Mintaqada iqtisodiy, etnik va madaniy o'zaro bog'liqlik kuchli ekani bois, transchegaraviy madaniy loyihalar ham taranglikni yumshatish, ishonchni mustahkamlashda muhimdir. Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi hisobotlarida, Andijon viloyati chet ellik sayyohlar uchun to'laqonli brend sifatida yaratilishi, madaniy anjumanlar, folklor festivallari o'tkazilishi xorijiy turistlarni jalb etishda muhim omil ekanligi ko'rsatilgan [8]. Shu bilan birga, viloyatda xorijiy investitsiyalar ham o'sish sur'atiga ega[9].

Xususan, Andijon jamoalarining xalqaro anjuman va ko'rgazmalardagi ishtiroki, xorijda "Andijon polkasi" nomli folklor jamoasining chiqishlari, hunarmandchilik ko'rgazmalarida qatnashuvi viloyatning milliy merosini chet ellarda tanitishda katta hissa qo'shayotgani mahalliy matbuotda ham e'lon qilinadi.

Yuqoridagi adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, Andijon viloyati O'zbekistonning tashqi madaniy aloqalarida ijobiy imij

yaratishda, xorijiy investorlarni jalb etishda, “yumshoq kuch” salohiyatini yuksaltirishda, transchegaraviy barqarorlikni ta'minlashda o'ziga xos rol o'ynaydi.

Tadqiqot metodologiyasi. Andijon viloyatining tashqi madaniy aloqalaridagi ishtiroki va ta'sirini tahlil qilishda O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, “O'zbekiston Respublikasi Tashqi siyosat konsepsiyasi” va Prezident qarorlari, farmonlari muhim hujjatlar hisoblanib, davlatning madaniy diplomatiya va viloyatlar roli bo'yicha siyosatini aniqlab beradi[1]. Madaniy diplomatiya, turizm, transchegaraviy hamkorlikka doir xorijiy va mahalliy adabiyotlar, jumladan, O'zbekistonda “yumshoq kuch” vositalari, folklor festivallari, hunarmandchilik ko'rgazmalari, xorijiy investitsiyalar to'g'risidagi ilmiy maqolalar o'rganildi. Davlat statistika qo'mitasi, Andijon viloyati hokimligi, Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi rasmiy ma'lumotlari o'rganilib, viloyatga kelayotgan xorijiy sayyohlar soni, xalqaro tadbirlarda ishtirok etayotgan madaniy jamoalar statistikasiga e'tibor qaratildi.

Ushbu metodlar uyg'unligi Andijon viloyatining tashqi madaniy aloqalaridagi o'ziga xos jihatlarni, mavjud muammolarni va istiqbolini ilmiy asosda tahlil qilish imkonini berdi.

Tahlil va natijalar. Andijon viloyati o'zining qadimiy tarixi, hunarmandchilik va folklor an'analari bilan ko'plab xorijiy sayyohlarni jalb etishi mumkin[6]. Masalan, “Andijon polkasi” raqsi, do'ppilar, gilamdo'zlik, yog'och o'ymakorligi — ularning barchasi madaniy diplomatiya vositalari sifatida e'tirof etilmoqda. Xalqaro folklor festivallari doirasida andijonlik san'atkorlarning chiqishlari nafaqat O'zbekiston, balki butun Markaziy Osiyo madaniy merosini namoyish qiladi. Andijon viloyatida turizm infratuzilmasi rivojlanishi cheklangan darajada bo'lsada, so'nggi yillarda bir nechta mehmonxonalar, oilaviy homestay, gastronomik festivallar yo'lga qo'yildi. Ushbu tadbirlar orqali viloyatga kelayotgan xorijiy mehmonlar soni ortmoqda. Ayniqsa, “Andijon folklor festivali”da chet ellik jamoalarning ishtirok etishi va ularning mediasalonlarida yoritilishi, viloyatni xalqaro miqyosda tanitishda ijobiy omil bo'lgan.

Qirg'iziston bilan chegaradosh hudud sifatida Andijon viloyati transchegaraviy almashuvlarda alohida o'ringa ega. Ikki davlat chegaradosh viloyatlari o'rtasidagi ijtimoiy-madaniy dasturlar, “Do'stlik festivali” kabi bayramlar o'tkazish, hunarmandchilik buyumlari ko'rgazmalari tashkillashtirish mintaqaviy barqarorlikka hissa qo'shadi. Bu tadbirlar ikki davlat orasidagi ishonch va hamkorlikni mustahkamlashga xizmat qilishi bilan birga, xorijiy madaniyatlar bilan yaqindan tanishish imkonini yaratadi.

Andijon viloyati nafaqat O'zbekistonda, balki chet davlatlardagi turli ko'rgazma-yarmarkalarda, turizm festival va biznes forumlarda faol qatnashib keladi. Masalan, A.Bakirov nomidagi Andijon davlat teatrining turli xalqaro sahna festivaliga taklif etilishi, “Andijon polkasi” folklor jamoasining Turkiya, Rossiya va Yevropa davlatlarida gastrollari bunda muhim rol o'ynaydi[1].

Xalqaro madaniy aloqalar faqat san'at-gumanitar sohalar bilan cheklanmaydi. Ushbu aloqalar iqtisodiy investitsiyalarni ham jalb etish, savdo kanallari ochilishida yordam beradi. Andijon viloyatida xorijiy korxonalar bilan qo'shma korxonalar soni tobora ko'paygani kuzatilmoqda. Masalan, mashinasozlik, to'qimachilik, qishloq xo'jaligi klasterlari, qurilish materiallari ishlab chiqarish kabi tarmoqlarga koreys, turk, rossiyalik, xitoylik sarmoyadorlar qiziqish bildirmoqda [9].

Andijon viloyatining iqtisodiy salohiyati (mashinasozlik, to'qimachilik, meva-sabzavot yetishtirish) xorijiy hamkorlar

uchun jozibador bo'lib, u orqali viloyat xalqaro savdo aloqalarida faolroq ishtirok etmoqda. Shuningdek, viloyatdagi tarixiy-madaniy obidalar (Bog'ishamol, qadimiy masjidlar, muzeylar) va xalq orasida “Andijon polkasi” kabi brendlar xorijlik sayyohlarni jalb qilishi mumkin[7].

Chet davlatlar va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlikda O'zbekistonda, xususan Andijonda ijtimoiy-ma'rifiy loyihalar o'tkazilib, madaniy tadbirlar tashkil qilinadi. Masalan, GIZ (Germaniya), KOICA (Koreya), USAID (AQSH) kabi tashkilotlar bilan hamkorlikdagi loyihalarda andijonlik yoshlar, o'qituvchilar, hunarmandlar faol ishtirok etayotgani kuzatiladi[1]. Bu esa mahalliy resurslar va xorijiy tajribaning uyg'unlashuvi, kadrlar salohiyatining oshishiga zamin yaratadi.

Andijon viloyati Qirg'iziston bilan chegaradosh bo'lgani bois suv taqsimoti, savdo-chegara punktlarini soddalashtirish, transport koridorlari barpo etish kabi masalalar ham muhim rol o'ynaydi. Transchegaraviy muammolarni birgalikda hal qilishda madaniy diplomatiyaning ahamiyati katta — turli madaniy bayramlar, do'stlik kunlari, folklor jamoalarining o'zaro gastrol safarlari ikki davlat orasida do'stona muhitni mustahkamlashga yordam beradi.

Andijon viloyati turizm infratuzilmasi boshqalarga qaraganda nisbatan susayroq rivojlangan. Mehmonxonalar, oilaviy turistik majmualar, transport-logistika xizmatlari xorijiy sayyohlar talabiga to'liq javob bera olmaydi. Bu omil tashqi madaniy aloqalar hamda savdo munosabatlari rivojiga ham to'sqinlik qilishi mumkin.

Chet tillarini yetarli darajada biladigan, xalqaro diplomatiya, madaniy loyihalar va turizm menejmentida chuqur tajribaga ega mutaxassislar hamon kamlik qiladi[11]. Bu masala ijtimoiy-ma'rifiy loyihalar, chet el investorlar bilan muloqot, xorijiy festivallarda ishtirok etishda sezilarli to'siq bo'lmoqda.

Zamonaviy mehmonxona, restoran, infoturizm parklarini tashkil etish, xorijiy sayyohlarga qulay viza rejimlari va onlayn rezervatsiya xizmatlari yaratilishi, Andijon viloyati mahsulotlarini xalqaro ko'rgazma va yarmarkalarda doimiy targ'ib qilish, milliy folklor ansambllari va hunarmandlarni xorijga yuborish. Qirg'iziston va boshqa qo'shni davlatlar bilan iqtisodiy, madaniy, ekologik loyihalarni kengaytirish, chegaradosh hududlarda “Do'stlik festivali” kabi an'anaviy tadbirlarni yo'lga qo'yish[3].

Xulosa. Andijon viloyati O'zbekistonning tashqi madaniy aloqalarida boy tarixiy-madaniy merosi, an'anaviy hunarmandchilik va folklor san'ati, iqtisodiy salohiyati, mintaqaviy geostrategik o'rni orqali muhim o'rin tutadi. Mustaqillik yillarida viloyat faqat iqtisodiy hamkorlik, eksport-import faoliyati emas, balki transchegaraviy madaniy tadbirlar, xalqaro festival va anjumanlardagi faol ishtiroki, folklor jamoalar gastrollari, investitsion loyihalar orqali madaniy diplomatiyaga hissa qo'shib kelmoqda.

Ammo infratuzilma, xorijiy tillarni bilish, madaniy brend yaratish, marketing strategiyasining sustligi kabi muammolar hanuz dolzarb.

Kelajakda turizm, hunarmandchilik, xalqaro tadbirlar orqali viloyatning imkoniyatlarini yanada kengroq namoyon qilish, transchegaraviy hamkorlikda ishtirok etish, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish orqali Andijon viloyatini jahonda tanitishning samarador usullarini rivojlantirish lozim. Ushbu yo'nalishda davlat siyosati va mahalliy boshqaruv organlarining innovatsion yondashuvi, xorijiy tajriba va investitsiyalarni jalb qilish kelajakda yanada yuqori natijalarga erishish imkonini beradi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Tashqi siyosat konsepsiyasi (turli yillarda tasdiqlangan).
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari va farmonlari: tashqi madaniy diplomatiya, turizm, transchegaraviy hamkorlikka doir hujjatlar.
4. Nye, J. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. PublicAffairs.
5. Morgenthau, H.J. (1978). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*. Alfred A. Knopf.
6. Mahmudov, S. (2019). “Buyuk Ipak yo'li davrida Andijonning savdo-iqtisodiy aloqalari”. Tarixiy meros jurnali, 2, 33–41-bet.
7. Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi: Andijon viloyati bo'yicha turizm statistika ma'lumotlari (turli yillarda).
8. Andijon viloyati hokimligi rasmiy sayti: turli yillarda e'lon qilingan hisobotlar, press-relizlar.
9. Davlat statistika qo'mitasi: Andijon viloyatiga oid iqtisodiy ko'rsatkichlar, investitsiya loyihalari, tashqi savdo aylanmasi (turli yillarda).
10. Fayzullayev, B. (2021). “Andijon viloyati xalqaro folklore festivallaridagi ishtiroki va raqs san'ati brendi”. O'zbekistonda san'at va madaniyat tadqiqotlari, 1, 62–68-bet.